

ΤΑΞΗ: 3^η ΤΑΞΗ ΕΠΑ.Λ.

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Τρίτη 5 Ιανουαρίου 2021

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α.ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ¹1^η Δραστηριότητα

Α1². Η αρθρογράφος καταγράφει, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις που οφείλει να πληροί ένα γκράφιτι, ώστε να θεωρηθεί έργο τέχνης. Ως βασική προϋπόθεση θέτει την επιδίωξη ενός καλλιτέχνη να προβληματίσει ή να ευαισθητοποιήσει τους δέκτες εκφράζοντας καλλιτεχνικές ή οντολογικές ανησυχίες, ασκώντας κριτική στα κοινωνικοπολιτικά τεκταινόμενα και παρέχοντας τη δυνατότητα στον δέκτη να σχηματίσει άμεσα τη δική του εκτίμηση για το έργο. Τέλος, για να αποτελούν τα γκράφιτι μορφή τέχνης δε θα πρέπει να απαξιώνουν τον περιβάλλοντα χώρο. (75 λέξεις)

2η Δραστηριότητα

Α2³. Δομή παραγράφου

- Θεματική περίοδος: «Η ιστορία μας δείχνει... σε διάφορες επιφάνειες.»
- Σχόλια-λεπτομέρειες: «Είτε δηλαδή μιλάμε... της hip hop μουσικής.»
- Κατακλείδα πρόταση: (Δεν υπάρχει)

¹ Διδακτέα – εξεταστέα ύλη των Πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων της Γ΄ τάξης Ημερήσιων ΕΠΑ.Λ. του ν. 4094/2020 και της Δ΄ τάξης Εσπερινών ΕΠΑ.Λ. του ν.4186/2013 για το σχολικό έτος 2020-2021, 23/9/2020.

² ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 2ου ΚΥΚΛΟΥ των Κ. Αγγελάκου, Χρ. Δελή, Ζ. Κατσιαμπούρα και Πολ. Μπίστα, έκδοση 2000, σελ.22-24.

³ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ 2ου ΚΥΚΛΟΥ των Κ. Αγγελάκου, Χρ. Δελή, Ζ. Κατσιαμπούρα και Πολ. Μπίστα, έκδοση 2000, σελ.22-24.

Τρόπος ανάπτυξης

Η παράγραφος αναπτύσσεται με τη μέθοδο των παραδειγμάτων. Τα παραδείγματα που καταγράφονται είναι τα εξής: «*παλαιολιθικές σπηλαιογραφίες στην Αλαμίρα και το Λασκώ, χαράγματα και επιγραφές σε αγγεία και δημόσια κτήρια της Αρχαίας Ελλάδας, ερωτικές εξομολογήσεις της Πομπηίας, οπαδικά συνθήματα των Πράσινων και των Βένετων της Κωνσταντινούπολης, τοιχογραφίες των «Los Tres Grandes», κίνημα του Mexican Muralism*».

A3⁴.

- Η συνοχή μεταξύ 4^{ης} και 5^{ης} παραγράφου εξασφαλίζεται με τη χρήση της διαρθρωτικής φράσης «**Παρόλα αυτά**». Σηματοδοτεί σχέση αντίθεσης – εναντίωσης. Νοηματικά ισοδύναμη διαρθρωτική λέξη: **ωστόσο** (εναλλακτικά: **εντούτοις, όμως, μολαταύτα**).
- Η συνοχή μεταξύ 5^{ης} και 6^{ης} παραγράφου εξασφαλίζεται με τη χρήση της διαρθρωτικής λέξης «**Αγαμφίβολα**». Σηματοδοτεί σχέση επιβεβαίωσης - έμφασης. Νοηματικά ισοδύναμη διαρθρωτική λέξη: **αδιαμφισβήτητα** (εναλλακτικά: **πράγματι, βέβαια, αναντίρρητα**). Οι παραπάνω απαντήσεις είναι ενδεικτικές.

A4⁵. Στον τίτλο του άρθρου αξιοποιούνται δύο σημεία στίξης. Αρχικά γίνεται χρήση παρένθεσης στη λέξη «(υπό)κόσμος». Πρόκειται για σχόλιο με το οποίο η αρθρογράφος αναδεικνύει τις αντιφατικές αντιδράσεις που προκαλούν τα γκράφιτι, σχηματίζοντας έμμεσα τη διάζευξη «κόσμος ή υπόκοσμος» αφήνοντας, έτσι, υπονοούμενα για όσους πιστεύουν ότι οι δημιουργοί των γκράφιτι είναι υποχρεωτικά παραβάτες. Έπειτα αξιοποιείται η **άνω και κάτω τελεία** (:), με την οποία επεξηγείται πού έγκειται η αντίφαση σχετικά με τα γκράφιτι («τέχνη ή βεβήλωση» «κόσμος ή υπόκοσμος»), προσδίδοντας μάλιστα έμφαση σε αυτή.

⁴ Ο νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών/τριών στις πανελλαδικές εξετάσεις 2018 της Γ΄ ημερησίου ΕΠΑΛ στο μάθημα των Νέων Ελληνικών. ΙΕΠ, 17/10/2017.

⁵ Διδακτέα – εξεταστέα ύλη των Πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων της Γ΄ τάξης Ημερήσιων ΕΠΑ.Λ. του ν. 4094/2020 και της Δ΄ τάξης Εσπερινών ΕΠΑ.Λ. του ν.4186/2013 για το σχολικό έτος 2020-2021, 23/9/2020.

- A5⁶. ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ:** Ομιλία στο πλαίσιο της τάξης.
Το ύφος αναμένεται να είναι οικείο και να διακρίνεται από προφορικότητα. Πρέπει να χρησιμοποιηθεί α ή και β ρηματικό πρόσωπο, προσφώνηση κι αποφώνηση.

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:
ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΛΟΓΟΣ:**

Φίλες και φίλοι,

αρκεί να κοιτάξουμε γύρω μας και θα διαπιστώσουμε ότι οι τοίχοι των σχολείων, τα θρανία μας, πλατείες και εγκαταλελειμμένα κτήρια, κάθε κενή και ενδεχομένως άσχημη -μέχρι πριν- επιφάνεια γίνεται καμβάς. Το αστικό περιβάλλον παίρνει χρώμα από τα «γκράφιτι» στα οποία καλλιτέχνες της γενιάς μας, μεταξύ άλλων, εκφράζουν συχνά τις ανησυχίες τους. Ταυτόχρονα, υπάρχουν εκείνοι που κατηγορούν τους δημιουργούς ως βέβηλους, επειδή -κατά τη γνώμη μου- δεν θέλουν να αφουγκραστούν τους προβληματισμούς μας.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ:

Προϋπόθεση, ώστε να γίνει αντιληπτή η αξία των γκράφιτι ως καλλιτεχνικής έκφρασης, είναι να εξηγήσουμε τόσο γιατί κάποιοι τα δημιουργούν όσο και γιατί τα θεωρούμε ενδιαφέροντα.

1. Μεγάλα γκράφιτι σε κεντρικούς δρόμους της πρωτεύουσας δημιουργούνται καταδεικνύοντας κοινωνικά προβλήματα, όπως η μοναξιά ή η ανάγκη αλληλεγγύης. Τα έργα αυτά γίνονται πρότυπο για αρκετούς έφηβους, οι οποίοι βρίσκουν έναν τρόπο να διατυπώσουν την αντίρρησή τους στον αξιακό κώδικα που επικρατεί, καταδεικνύοντας τις αρετές που απαιτείται να υιοθετήσει η κοινωνία.
2. Με τα σχέδια και τα χρώματά τους νέοι δημιουργοί επιδιώκουν να σοκάρουν την κοινή γνώμη χλευάζοντας τον καθωσπρεπισμό των μεγαλύτερων, τους οποίους ψέγουν για τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα.
3. Μολονότι συχνά εγκαλούνται για αδιαφορία, οι νέοι νιώθουν πρακτικά αποκλεισμένοι από την πολιτική ζωή, ενώ οι αυθαιρεσίες και το έλλειμμα δημοκρατικότητας εντείνουν την αγανάκτησή τους. Με τα γκράφιτι -ειδικά σε χώρους όπου προκαλούν δυσφορία και κατακρίνονται ως βανδαλισμός-

⁶ Ο νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών/τριών στις πανελλαδικές εξετάσεις 2018 της Γ΄ ημερησίου ΕΠΑΛ στο μάθημα των Νέων Ελληνικών. ΙΕΠ, 17/10/2017.

επιδιώκουν να βροντοφωνάξουν την αντίθεσή τους στα τεκταινόμενα και τις πολιτικές αποφάσεις που λαμβάνονται ερήμην τους.

4. Οι ποδοσφαιρικές προτιμήσεις, γενικότερα τα ινδάλματα στον αθλητισμό αλλά και το ερωτικό συναίσθημα αποτυπώνονται στους τοίχους, ικανοποιώντας την πρόθεση του καλλιτέχνη να γνωστοποιήσει το πάθος του στην κοινή γνώμη. Με άλλα λόγια, σε μια εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από αποστασιοποίηση, τα γκράφιτι ικανοποιούν την ανάγκη της επικοινωνίας και συνιστούν μέσο εξωστρέφειας.
5. Ερειπωμένα κτίρια και κλειστά καταστήματα, απότοκα της οικονομικής κρίσης, δίνουν μια αίσθηση εγκατάλειψης κι απαισιοδοξίας για το μέλλον. Την εικόνα αυτή μεταβάλλουν οι καλλιτέχνες του δρόμου αποτυπώνοντας την αισθητική τους.
6. Τα γκράφιτι αποτελούν μορφή ελεύθερης έκφρασης, χωρίς να ακολουθούν νόρμες, τις οποίες -άλλωστε- οι έφηβοι απεχθάνονται. Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη τέχνη αποτελεί μόδα μεταξύ των εφήβων, οι οποίοι εύκολα προμηθεύονται υλικά, για να αποτυπώνουν την έμπνευσή τους.
7. Κάθε νέος καλλιτέχνης έχει τη δυνατότητα να διαμορφώνει τη δική του ταυτότητα κι υπογραφή με την οποία ονειρεύεται να γίνει αναγνωρίσιμος και να αποκτήσει το κοινό του εκθέτοντας τα δημιουργήματά του στο πλήθος που κυκλοφορεί στην πόλη.
8. Αδιαμφισβήτητα, κάποια γκράφιτι στερούνται νοήματος κι αισθητικής, αποτυπώνοντας οργή ή αποτελούν «μουντζούρες» και είναι προφανές ότι δημιουργήθηκαν σε ώρες «βαρεμάρας». Ακόμη κι από αυτά, όμως, αποκαλύπτεται η ανάγκη αντίδρασης των εφήβων, η οποία πέρα από χαρακτηριστικό της ηλικίας τους αποτελεί κι αναφαίρετο δικαίωμά τους, αρκεί, βέβαια, να μην προκαλεί φθορά ξένης περιουσίας.
9. Στα γκράφιτι που γίνονται σε δημόσιους χώρους δίχως σχετική άδεια και με τρόπο, ώστε οι δημιουργοί τους να μην συλληφθούν επ' αυτοφώρω και υποστούν κυρώσεις, αντικατοπτρίζεται η ανυπότακτη φύση νεαρών, οι οποίοι αρέσκονται να ζουν έντονα.
10. Η διαμάχη μεταξύ δημιουργών για το έργο που θα παραμείνει σε ένα σημείο κι οι καταστροφικές πρακτικές που ακολουθούνται εκτονώνουν τη συσσωρευμένη ένταση κι επιθετικότητα μερίδας των νέων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΩΝΗΣΗ:

Ας παραδεχτούμε ότι τα γκράφιτι μπορεί να είναι και τέχνη αλλά και βανδαλισμός, ανάλογα με το περιεχόμενο, το σκοπό και το ταλέντο. Αυτό, όμως, που τουλάχιστον εγώ αντιλαμβάνομαι είναι το αίτημα για περισσότερη τέχνη και δυνατότητες έκφρασης. Διαφωνείτε;

Σας ευχαριστώ.

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ⁷**1^η Δραστηριότητα**

B1⁸. Το ποιητικό υποκείμενο με την πάροδο του χρόνου έχει πια ως πηγή έμπνευσης μόνο την πείρα που τού προσέφεραν τα βιώματά του, η οποία μάλιστα όσο «πλουταίνει», ενδέχεται να ενισχύσει τη δημιουργικότητά του («*Η πείρα είναι... και ίσως δυναμώσει*»). Παραδέχεται ότι το «μόνο που μπορεί να χαρίσει» στην ποίηση είναι οι «*έμπειρες πηγές*» του και τα διδάγματα που αποκόμισε. Ως πηγή έμπνευσης λειτουργούν και οι «*φαντασιώσεις*» του, ανεκπλήρωτα όνειρα και επιθυμίες με τα οποία μπορεί να «*διανθίσει*» τους στίχους του. (80 λέξεις)

2^η Δραστηριότητα

B2⁹. Το εκφραστικό μέσο που εντοπίζεται στο στίχο είναι η μεταφορά. Η ποιήτρια διευρύνοντας το σημασιολογικό περιεχόμενο των λέξεων και αξιοποιώντας το συμβολικό τους νόημα επιδιώκει να καταστήσει σαφέστερη τη δυσaréσκεια που τής προκαλεί το γεγονός ότι δεν έχει πλέον τη διάθεση να ωραιοποιήσει την πραγματικότητα. Επίσης, με την αξιοποίηση της μεταφοράς η ποιήτρια προσδίδει στο ποίημα δραματικό τόνο ενώ καθιστά τον λόγο της άμεσο, ευαίσθητοποιώντας τον αναγνώστη και προκαλώντας το ενδιαφέρον του.

B3¹⁰. Ο βιωματικός χαρακτήρας του ποιήματος αποδίδεται μέσω της αξιοποίησης του α ενικού προσώπου σε ρηματικούς τύπους και αντωνυμίες.
Σημεία στα οποία αξιοποιείται το α ενικό πρόσωπο (ενδεικτικά):

- Όμως πάντα θα την υπηρετώ

⁷ Διδακτέα – εξεταστέα ύλη των Πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων της Γ΄ τάξης Ημερήσιων ΕΠΑ.Λ. του ν. 4094/2020 και της Δ΄ τάξης Εσπερινών ΕΠΑ.Λ. του ν.4186/2013 για το σχολικό έτος 2020-2021, 23/9/2020.

⁸ Ο νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών/τριών στις πανελλαδικές εξετάσεις 2018 της Γ΄ ημερησίου ΕΠΑΛ στο μάθημα των Νέων Ελληνικών. ΙΕΠ, 17/10/2017.

⁹ ΛΕΞΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ των Παρίση Ι. και Παρίση Ν., ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», σελ. 109.

¹⁰ Ο νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών/τριών στις πανελλαδικές εξετάσεις 2018 της Γ΄ ημερησίου ΕΠΑΛ στο μάθημα των Νέων Ελληνικών, ΙΕΠ, 17/10/2017.

- λίγο να ξεχνώ
- τα γόνατά μου
- μόνο με τις φαντασιώσεις μου

Από τους μαθητές ζητήθηκαν δύο σημεία του ποιήματος.

B4.¹¹ Η χρήση της υποτακτικής, η οποία εξαρτάται από το ρήμα «μπορώ», δηλώνει δυνατότητα. Συγκεκριμένα, η ποιήτρια εκφράζει τις προδιαγραφές που διαθέτει ώστε να υπηρετήσει την τέχνη της, παρά το προχωρημένο της ηλικίας της, αξιοποιώντας την πείρα που έχει αποκομίσει από τη ζωή.

3^η Δραστηριότητα B5.¹²

- Η Τέχνη πρέπει να αντανακλά την κοινωνική πραγματικότητα
Το ποιητικό υποκείμενο εξομολογείται πως δεν μπορεί να δημιουργήσει ωραία ποιήματα, καθώς η πραγματικότητα «έχει ασχημύνει». Παρόλο που η Τέχνη ως πνευματική δραστηριότητα αφορμάται από την αναζήτηση του ωραίου, θεωρώ πως δεν μπορεί και δεν πρέπει να περιορίζεται σε αυτήν. Η καλλιτεχνική δημιουργία είναι αποτέλεσμα της ώσμωσης του δημιουργού με τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες αποτελώντας στην ουσία μία υποκειμενική απόδοσή τους. Ο ρόλος του καλλιτέχνη εξάλλου είναι διττός, αφού εκτός από άνθρωπος του πνεύματος είναι και μέλος του κοινωνικού συνόλου. Πέρα, λοιπόν, της αισθητικής καλλιέργειας, προορισμός του πρέπει να είναι και η ηθική διάπλαση του κοινού του. Οφείλει, δηλαδή, να σχηματοποιεί τα κοινωνικά προβλήματα, χωρίς να θυσιάζει την αισθητική αξία του έργου του, ώστε να προβληματίζει και να ευαισθητοποιεί το κοινωνικό σύνολο, προβάλλοντας αξίες και ιδανικά που θα οδηγήσουν στην έξοδο από την αποτελμάτωση, ειδικά σε εποχές που χαρακτηρίζονται από κρίση ηθικών αξιών, όπως η δική μας. (147 λέξεις)
- Η Τέχνη δεν πρέπει να αντανακλά την κοινωνική πραγματικότητα
Το ποιητικό υποκείμενο εξομολογείται πως δεν μπορεί να δημιουργήσει ωραία ποιήματα, καθώς η πραγματικότητα «έχει ασχημύνει». Η άποψη αυτή δε με βρίσκει συμφωνοή, καθώς Τέχνη και πραγματικότητα είναι έννοιες ασύμβατες μεταξύ τους. Ο καλλιτέχνης μέσω των έργων του πρέπει να

¹¹ Διδακτέα – εξεταστέα ύλη των Πανελλαδικώς εξεταζόμενων μαθημάτων της Γ΄ τάξης Ημερήσιων ΕΠΑ.Λ. του ν. 4094/2020 και της Δ΄ τάξης Εσπερινών ΕΠΑ.Λ. του ν.4186/2013 για το σχολικό έτος 2020-2021, 23/9/2020.

¹² Ο νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών/τριών στις πανελλαδικές εξετάσεις 2018 της Γ΄ ημερησίου ΕΠΑΛ στο μάθημα των Νέων Ελληνικών, ΙΕΠ, 17/10/2017.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2021
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ3Γ(α)**

προβάλλει εμφατικά την αισιόδοξη πλευρά της ζωής, αποτελώντας πηγή έμπνευσης για το κοινό του, το οποίο ενδυναμώνει ψυχικά προσφέροντάς του διέξοδο από τα κακώς κείμενα της σύγχρονης ζωής. Εξάλλου, στόχος της καλλιτεχνικής δημιουργίας είναι η αναζήτηση του ωραίου. Θεωρώ, λοιπόν, πως ο σκοπός αυτός υπονομεύεται, όταν προτεραιότητα αποτελεί η απεικόνιση της κοινωνικής πραγματικότητας. Ο δημιουργός, στην προσπάθειά του να αποδώσει τα μηνύματα που θέλει να μεταδώσει στο κοινό του, οριοθετεί την έμπνευσή του περιορίζοντας συνακόλουθα τη δημιουργικότητα και τη φαντασία του. Προκύπτουν, έτσι, δημιουργήματα τα οποία στερούνται αισθητικής και, επομένως, καλλιτεχνικής αξίας, αφού παύουν να επιτελούν το σκοπό της δημιουργίας τους. (141 λέξεις)

ΟΡΟΣΗΜΟ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ